

Vždy budu Japoncem, ale do Japonska se už vrátit nechci (rozhovor s M. Otsukou)

S Masahikem Otsukou jsme se setkali na Mezinárodním semináři albánského jazyka, literatury a kultury v Prištině. Na první pohled vynikal mezi ostatními. Jiný zástupce asijského kontinentu, a tedy ani konkrétně Japonce se školy neúčastnil. Snadno jsme se s ním ale k našemu překvapení mohli domluvit, a to nejen anglicky a francouzsky, ale dokonce i srbsky. Už dvacet pět let totiž žije v Bělehradě a žíví se jako překladatel.

Na úvod si neodpustím klasickou otázku. Proč si se vlastně rozhodl přijet na tuto letní školu?

Pracuji jako překladatel do srbského jazyka. Z toho důvodu jsem měl více příležitostí být na Kosovu a hlavně v Prištině jako zástupce japonských novinářů. Když znáš srbochorvatský jazyk, neztratíš se v Bosně, Srbsku, Chorvatsku, ani v Černé Hoře a vlastně to částečně platí také pro Slovinsko a Makedonii. Ze zemí bývalé Jugoslávie, kterou považuji za teritorium své práce, jen v této jižní části (myslelo Kosovo – pozn. autorky) jsem si nedovedl poradit. Většina staré generace Albánců zná srbský jazyk, ale někteří ho zapomněli. Mladí lidé tento jazyk neumí, až na výjimky, vůbec. Je tedy velmi užitečné znát albánský jazyk. Nemám v úmyslu být profesionálním překladatelem do albánského jazyka nebo albanolog, ale rád bych znal alespoň základy. V další fázi bych chtěl poznat vedle jazyka i albánskou kulturu, to je moje hlavní motivace.

Jak hodnotíš tento seminář?

Je škoda, že v té odborné části semináře není zajištěn překlad z albánského jazyka např. do angličtiny nebo do jiných světových jazyků. Jsem úplný začátečník a rozumět prostě nemohu. Proto se účastním jenom jazykového kurzu, ale celkově jsem spokojen. **Co jsou podle tebe pozitivní a negativní stránky kurzu?**

Vše bych hodnotil pozitivně, zejména naši lektorce bych dal velmi dobrou známku. Objasní nám gramatiku, máme domácí úkoly, což nás nutí, abychom se učili i mimo kurzy. Také chci dodat, že si velmi cením toho, že jsem zde poznal spoustu mladých talentovaných lidí, studujících nejrůznější obory.

Doporučil by si tento seminář začátečníkům?

Já jsem určitě se samotným kurzem pro začátečníky spokojen.

Jsi už rozhodnutý, jestli budeš pokračovat v učení jazyka i poté, co seminář skončí?

Za několik měsíců budu na delší čas zaměstnán jako překladatel

v Bělehradě, musím si tedy najít čas, ale přeji si nějak pokračovat, abych hned nezapomněl to, co jsem se tady v Prištině naučil.

A máš nějakou představu, jak to chceš udělat?

Prostě si musím podle toho nějak naplánovat svůj volný čas, to je jediná možnost.

Momentálně žiješ v Bělehradě. Co tě tam přivedlo?

Před dvaceti pěti lety, jsem byl tak trochu blázen. Myslel jsem si, že se budu věnovat jazykům, že ze mě bude lingvista. Proto jsem se po skončení studia francouzštiny chtěl stát v Japonsku profesorem tohoto jazyka. To jsem ale ještě ani zdaleka netušil, že konkurence v tomto oboru je tak veliká. Když jsem to zjistil, trochu jsem se zalekl a nechal francouzského jazyka. To mi bylo asi dvacet tři nebo dvacet čtyři let. Zdálo se mi, že je to poslední šance odejít někam do Evropy. Chtěl jsem žít v nějaké evropské zemi trochu delší čas, abych poznal nový jazyk, kulturu, perspektivu svého života. Nějakým způsobem, snad eliminačním procesem, jsem došel do Jugoslávie. Srbsky jsem znal jen základy. Stále, i dnes cítím, že nežijí v Srbsku, ale spíš konkrétně v hlavním městě Jugoslávie.

Věděl jsi něco o Jugoslávii, než si tam přijel?

Měl jsem jen málo informací. V japonských novinách se psalo o Polsku, Maďarsku, ale o Jugoslávii nikdy, co já si pamatuji. A pokud, tak jen velmi sporadicky, například

v souvislosti s děním v druhé polovině osmdesátých let.

Později jsi se rozhodl, že zůstaneš v Bělehradě, začal jsi se učit srbský jazyk. Byl pro tebe tento jazyk těžký?

Pro mě byl tento jazyk už třetí indoevropský, který jsem se kdy učil. V Japonsku je anglický jazyk povinný už od základní školy a pak jsem se na fakultě učil francouzštinu. Pro obyčejného Japonce není tak těžké naučit se srbsky. Já jsem to zvládl relativně rychle a snadno.

Co si o tvém záměru, že chceš žít v Evropě myslela tvoje rodina?

Moji rodiče ode mě očekávali, že se stanu profesorem francouzského jazyka. Trochu jsem se s nimi hádal, zejména s mým otcem. Ale celkem brzy moje nové rozhodnutí přijali.

Navštívili tě třeba potom v Bělehradě?

Samozřejmě.

Jak pokračoval tvůj život v Bělehradě?

Rok jsem navštěvoval Institut cizích jazyků v Bělehradě. Tady jsem se učil srbsky. Zhruba po půl roce jsem začal číst novinové články, abych si rozšířil slovní zásobu. Když už jsem se naučil číst noviny skoro bez slovníku, začala v Jugoslávii ona komplikovaná situace v roce 1991. V Bělehradě byly k vidění demonstrace, proslýchalo se, že se chce Slovinsko odtrhnout od Jugoslávie, a to najednou zajímalo i japonské novináře, kteří v Jugoslávii začali hledat svého „informátora“. Od jara 1991 jsem s nimi spolupra-

coval spíše jako překladatel na volné noze. Pracoval jsem hlavně v epicentrech dění, nejprve ve Slovinsku, o rok později v Chorvatsku a v roce 1993 v Bosně a Hercegovině. A tehdy i moji rodiče viděli, že konečně pracuji, poprvé v životě nějakým normálním způsobem.

Jaké byly rozdíly mezi životem v Japonsku a v Jugoslávii? Zažil si po příchodu do Evropy, konkrétně tehdy do Jugoslávie, něco jako kulturní šok?

Pro mě to byl šok, ale v pozitivním slova smyslu. Když jsem došel, to

bylo v osmdesátých letech, žilo se v Jugoslávii dobře. V Japonsku je vše takové striktní. Když například kolem poledne nenosí člověk kravatu a sako, ostatní na něho koukají jako že je něco špatně. Tempo života je příliš rychlé, nikdo na nic nemá čas. Když si domlouváme schůzku se známým, může to být třeba až za dva, tři týdny, samozřejmě v přesný čas a na přesném místě. Chtěl jsem vlastně do Evropy také proto, že jsem měl pocit, že tu existuje jiný způsob života. Chtěl jsem poznat, co se skrývá za hranicemi Japonska. Jako první destinaci jsem si vybral

Jugoslávii. Když jsem tam došel, slyšel jsem o všech těch charakterech Jihoevropanů, že jsou milí upřímní, přivítají k hostům, otevření. Na některé hodnoty si nemohu zvyknout dodnes.

Například?

Například ta upřímnost. V Japonsku platí heslo, že mlčení je zlato. Ale v Srbsku to bylo jinak. To třeba dobře ilustruje jeden zdejší televizní program „Nije srpski ćutati“ (Není srbské mlčet). To znamená přesný opak. Později, když jsem byl ženatý s Jihoslovankou, někdy se stávalo, že ona dělala něco, co si myslela, že je dobré pro mě a já jsem to nemohl pochopit, protože jsem si myslel, že já dělám něco dobrého pro ní, ale to zas nemohla pochopit ona.

Myslíš, že to bylo způsobeno tím, že jste byl každý z jiného kulturního okruhu?

Ano, kvůli tomu. Každý jsme si z té naší kultury přinesli své zvyky a návyky. Například měli jsme rozdělené role tak, že ona chodila do práce a já jsem byl doma a dělal vše, co bylo potřeba. Nikdy to neocenila, z čehož mě bylo docela smutno. Na druhou stranu jsem se od mé bývalé ženy naučil mnoho pozitivních věcí, třeba způsob vidění světa, že nesmím být naivní, že musím mluvit, když mám potřebu, atd.

Jak si ty osobně vnímal situaci na Kosovu v únoru minulého roku, vyhlášení nezávislosti?

Vnímal jsem to hlavně očima novináře. Politickou situaci v Jugoslávii

sleduji už od roku 1991. V Bělehradě byla nestabilní situace. Tadićova strana jen tak tak vyhrála. Věděl jsem, že Srbové jsou už unavení z těch konfliktů trvajících tolik let.

Cítíš se ty sám jako Srb?

Ne. I moje bývalá žena sama sebe prohlašovala za Jihoslovanku, ne za Srbku. Někdy mě kritizovala, že jsem trochu antisrbský. Ale pořád žiju v Bělehradě. (*úsměv*)

Momentálně máš zkušenost se životem v Srbsku, znáš Kosovo. Poznal si jistě jak mnoho Srbů, tak i Albánců, mnohé je spojuje i rozděljuje. Jak to vnímáš ty osobně?

Do dneška nemám nějaké intenzivní kontakty s Albánci, jen několik známostí, takže to nemohu srovnat. Zním mnohem lépe Srby. Jsou mezi nimi rozdíly, to určitě, třeba právě ten jazyk. Albánci mají zpět svou identitu, kterou ztratili za turecké nadvlády. Já to vidím osobně tak, že Albánci a Srbové jsou si dost podobní hlavně co se týká temperamentu, otevřenosti a upřímnosti.

Co si myslí tvoji srbská přátelé o tom, že se na Kosovu učíš albánsky?

Někteří z nich mi velmi fandí.

Chtěl bys se vrátit do Japonska?

Definitivně? To určitě ne. Nemám důvod. V Japonsku bych srbský jazyk neuplatnil a nevím, jak bych mohl ve svém věku začínat znova od začátku. Nemám důvod vyměnit svůj japonský pas, cítím se jako Japonec a jím také zůstanu.